

Moss kommune
Postboks 175
1501 MOSS

Saksbehandler, innvalgstelefon

Torgeir Fagersand, 69247593

Moss - Innspill til høring av planprogrammet til kommunedelplan for bolig

Vi viser til brev datert 24. mars 2022 med høring av planprogrammet til kommunedelplan for bolig i Moss kommune.

Bakgrunn

Det fremgår av oversendelsen at kommunen skal i gang med en kommunedelplan for bolig der formålet er å følge opp samfunns mål og styrke kommunen som en boligpolitisk aktør. Med planen ønsker man å tydeliggjøre, utvikle og koble sammen virkemidlene til kommunen i boligpolitikken, og der samarbeidet med forskjellige aktører fremheves. Planprogrammet redegjør for formålet med arbeidet, utredningsbehov, planprosess med deltakere og fremdrift og medvirkningsopplegg.

Statsforvalterens rolle

Vi skal bidra til at planer ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen landbruk, klima og miljøvern, folkehelse, barn og unges interesser, samfunnssikkerhet og gravplasser. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og regjeringens vedtak, mål og retningslinjer innen våre ansvarsområder blir fulgt opp i kommunale planer. Kommunen er planmyndighet og har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

Innspill

Foreslått planprogram ser ut til å være godt gjennomarbeidet. Det er viktig at kommunen jobber godt på tvers for å finne de beste løsningene. Vi ser det som positivt at også klima er tatt med i planprogrammet. Vi mener dette er eksempel på måten man skal jobbe for å nå FNs bærekraftsmål. I tillegg til klimaaspektet vil plassering av boliger påvirke befolkningens mulighet til å komme seg til daglige gjøremål og delta i samfunnet, fortrinnsvis med gange, sykkel og kollektivtransport. Dette vil igjen påvirke folkehelsen.

Støyforhold bør få innvirkning på hvor kommunens boliger plasseres, og særlig støyutsatte områder bør unngås. Nærhet og trygg tilgang til rekreasjonsområder bør også vektlegges. Det er videre viktig at kommunale boliger spres, og ikke konsentreres til enkeltområder. Dette for

å forhindre segregering og levekårsutfordringer i enkelte områder.

Demografiske utfordringer

Kommunen viser til at det blir en økning i befolkningen i tiden fremover og at antall innbyggere over 80 år trolig vil doble seg om femten år. Dette innebærer at kommunen må bygge flere egnede boliger for eldre. Vi ønsker i denne sammenheng å vise til [Regjeringens handlingsplan for universell utforming 2021-2025](#). Kommunen har fokus på at flest mulig skal bo hjemme og motta tjenester, men peker også på at behovet for omsorgsboliger og sykehjemsplasser vil være stort. Vi ønsker å understreke viktigheten av at kommunen må planlegge for et økende antall eldre med sammensatte helseutfordringer og et stort og økende antall personer med demens. Ny [Demensplan 2025](#) med fire hovedinnsatsområder med tilhørende tiltak, er viktig i denne sammenheng. Vi minner om at nasjonalt senter for aldring og helse har utarbeidet et eget [demenskart](#) hvor kommunen kan se hvordan forekomsten av demens vil være i deres kommune frem mot 2050.

Sosial ulikhet og sosial bærekraft

Både FNs bærekraftsmål og det nasjonale folkehelsearbeidet har en sentral målsetting om å jobbe for redusert ulikhet i befolkningen. Sammenlikner man grupper i samfunnet vil man finne systematiske forskjeller i helse, levealder, levevaner og bruken av helsetjenester. Jo lengre utdanning og høyere inntekt en gruppe har, jo høyere andel av gruppens «medlemmer» har god helse og høy levealder. Arbeidet med å oppgradere boligsosial plan til en kommunedelplan for bolig, vil kunne gi positive konsekvenser for den sosiale bærekraften. En utjevning av de sosiale helseforskjellene innebærer derfor et stort potensial for bedring av folkehelsen i kommunen. Utjevning av levekårsforskjeller er et tema som nevnes særskilt i kommuneplanens samfunnsdel.

Bolig er en av de fire velferdspilarene i vårt samfunn. De andre tre er arbeid, helse og utdanning. I planprogrammet kommer det frem blant annet at Moss har betydelige folkehelse- og levekårsutfordringer og ligger dårligere an enn landsgjennomsnittet på flere områder. Det gjelder blant annet at andelen barn under 18 år i husholdninger med vedvarende lavinntekt er høyere i Moss, at flere barn bor trangt, at andelen innbyggere med psykisk uhelse er høy og økende. I tillegg kommer det frem at andelen som står utenfor lønnet arbeid eller utdanning er høy, og 27 % av befolkningen over 45 år bor alene. Vi støtter derfor at arbeidet med levekår og levekårsforskjeller løftes som grunnlag for å vurdere områderettet innsats. Dette er forhold som krever bred involvering av fagmiljøene i kommunen. Innbyggernes behov ivaretas av ulike sektorer i kommunen, og godt tverrfaglig og bredt arbeid på ulike områder som folkehelse, levekår, oppvekst, integrering og boligsosiale forhold er viktig. Vi bemerker at kommunen må sikre at de som jobber på de ulike områdene blir kjent med de ulike planene, slik at det blir en helhet med tanke på folkehelse.

Det er nødvendig med stor oppmerksomhet om hvordan bolig og bomiljø påvirker barnas oppvekstvilkår. En god bolig i et godt bomiljø er avgjørende for at barn kan få utdanning, for at de skal ha god helse og for at foreldrene kan delta i arbeidslivet. Barn i familier med vedvarende lavinntekt har et dårligere utgangspunkt for sin oppvekst enn andre barn. Vi anbefaler derfor å sikre dette perspektivet i planen samt supplere med konkrete tiltak for å legge til rette for gode boliger i gode bomiljøer for eksempel å gi startlån til barnefamilier med lavinntekt, slik at de kan kjøpe en god bolig. Startlån er et virkemiddel for å hjelpe flere familier fra leie til eie, blant annet gjennom å etablere gode rutiner og prosedyrer for å bistå til gjennomføring av boligkjøp. FN-konvensjonen om rettigheter til mennesker med nedsett funksjonsevne (CRPD) gir også rammer for å stimulere til at flere utviklingshemmede vil kunne eie egen bolig ved hjelp av startlån. Utviklingshemmede har særlige utfordringer på boligmarkedet og har reelt sett få valgmuligheter når det gjelder bosted, hvem de vil bo med og boform. Vi peker på at det spesielt bør vektlegges

bolig- og tjenestetilbudet til personer med rusproblemer og psykiske lidelser (ROP). Det er viktig at kommunen skal legge til rette for gode levekår og livskvalitet for alle.

Folkehelse og arealplanlegging

Moss er en kommune med betydelige levekårsutfordringer, og med geografiske ulikheter i levekår. Kommunen skriver i sin redegjørelse for saken at utkast til planprogram tar utgangspunkt i målene i kommuneplanens samfunnsdel som særlig angår boligpolitikk. Vi ønsker å presisere at det er viktig at utviklingen av kommunedelplan for bolig også sees i sammenheng med kommuneplanens arealdel og andre overordnede arealplaner, slik at sosial bærekraft og folkehelse skal få en sentral plass i utviklingen av Moss. Kommunen har varslet oppstart av kommunedelplan for Høyda og i henhold til planstrategien skal arbeidet med kommunedelplan for Halmstad og en revidering av kommunedelplanen for Moss sentrum starte opp senere i planperioden. Vi håper at arbeidet med disse planene kan gi et godt utgangspunkt for hvilke muligheter og virkemidler kommunen har, og om det er behov for endringer innenfor allerede eksisterende praksis.

Folkehelseaspektet tilsier blant annet at sosial inkludering i nærmiljøet bør være et viktig prinsipp, uavhengig av beboernes økonomiske evne. Prispress og høye kostnader i sentrum kan utgjøre en risiko for ulikhet og skiller i beboernes aktivitet og samvær. Vi ser det som positivt at folkehelseundersøkelsen «Oss i Viken» fra 2021 skal benyttes i arbeidet med planen. Det samme gjelder nettstedet [Veiviseren.no](https://veiviseren.no) som innehar mye informasjon og veiledning som kan komme godt med i det videre arbeidet.

Medvirkning

I høringsuttalelsen er det beskrevet mål for planprosessen og et av de er medvirkning med bred representasjon og god involvering: «alle tenkelige grupper av innbyggere, som for eksempel minoritetsbefolkningen, økonomisk vanskeligstilte, de som trenger tjenester innen psykisk helse, innbyggere som ønsker å bidra, utbyggere og andre aktører i boligsektoren.» Vi ser det som positivt at kommunen legger opp til en bred brukerinvolvering, samtidig ønsker vi å vise til plan- og bygningsloven § 5-1 der det står at kommunen har et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging. Vi vil i den anledning vise til Kommunal- og moderniseringsdepartementets [veileder om barn og unge i plan og byggesak](#).

Erfaringsmessig kan den flerkulturelle befolkningen være vanskelig å nå. Vi oppfordrer kommunen til å sikre at denne delen av befolkningen involveres i kommuneplanprosessen på en god måte. Digitale verktøy har mange fordeler ved å nå bredt og sikre dokumentasjon av innspill, men det kan samtidig være utfordrende for mange å ta dem i bruk. Dette bør tas hensyn til ved valg av medvirkningsmetoder.

Vi minner også om FN-konvensjonen CRPD artikkel 19 som handler om retten til et selvstendig liv og være en del av samfunnet. Personer med nedsatt funksjonsevne skal på lik linje med andre kunne velge hvor og hvordan de bor. God boligplanlegging i kommunen er viktig for at personer med funksjonsnedsettelse, slik at disse skal kunne leve selvstendige liv og delta i samfunnet. Enkelte boligformer og organisering av bolig, arbeid og praktisk bistand kan redusere den enkeltes muligheter for selvbestemmelse, og komme i konflikt med CRPDs artikkel 19 og [den nasjonale strategien for den sosiale boligpolitikken «Alle trenger et trygt hjem»](#).

Ellers viser vi til [Statsforvalterens forventninger til kommunal arealplanlegging for 2022](#), og til [overordnede føringer for kommunal planlegging innenfor Statsforvalterens ansvarsområde](#). For kommunens samfunnsplanlegging viser vi også til [Statsforvalterens forventningsbrev for 2022](#).

Vi ønsker kommunen lykke til med det videre arbeidet.
Vi ber om å få tilsendt vedtatt planprogram.

Med hilsen

Carl Henrik Jensen (e.f.)
seniorrådgiver

Torgeir Fagersand
rådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Medsaksbehandlere: Anne Helén Førriisdahl Bråthe (helse) 69247578, Kjersti Salberg (sosial) 69247060, Kjell-Olaf Richardsen (barnehage- og utdanning) 69247067.

Kopi til:

Viken fylkeskommune Postboks 220 1702 SARPSBORG